

PRANEŠIMAS Energetikų dienai ir LESK-40 m. jubiliejus

Mieli kolegos, Ponios ir ponai,

Mes čia susirinkome paminėti profesinę šventę – Energetikų dieną, kuri čia muziejuje švenčiama jau 16-ą kartą. Primenu, kad pirmoji Energetikų diena buvo švenčiama 2003 m. balandžio 17 d. šioje salėje. Lygiagrečiai „Lietuvos energija“ organizavo šventę Dubingiuose. Mes tada vadovavomės ministro P. Čėsno 2003 m. sausio 28 d. įsaku. Atmintinų dienų įstatyme LR seimas patvirtino 2008 m. gegužės 13 d. (*prieš dešimt metų*) Tokiu būdu buvo įgyvendintas energetikų siekis turėti savo profesinę šventę, o idėja buvo jau nuo 1992 m. t. y. nuo elektros energetikos 100-mečio šventės Rietave.

Visiems žinomas posakis – „Kas nežino istorijos, tas neturi ateities“. Visos tautos, visos organizacijos, firmos, bendrovės ir kolektyvai stengiasi pažinti ir gerbti savo istoriją. Dabar madinga turėti savo šeimos genealoginį medį t. y. jos istoriją

Savo istoriją vertina ir energetikų kolektyvai. Jau šventėme „Klaipėdos energijos“ – 80, „Litgrid“ -70, ir visą eilę mažesnių - 25, 50 jubiliejų, 0 prieš porą mėnesių pažymėjome LEM -15 metų.

Šiandien energetikos senjorai taip pat pažymi jubiliejų: 1978 m. vasario 13 d. buvo įkurtas Lietuvos energetikos sistemos „Senjorų klubas“, kurio pirmininku buvo išrinktas Vladas Grigaravičius, pavaduotoju – Antanas Gruodis, sekretoriumi – Juozas Martusevičius. Kartu dalyvavo žinomi energetikos veteranai iš įvairių Lietuvos miestų. Primenu juos: Augustinas Baltrušaitis, Eduardas Buinevičius, Antanas Jurėla, Albinas Petrauskas, Vytautas Kikutis, Juozas Puodžiūnas, Ignas Zakarka, Maksimilijonas Sargautis, Antanas Kirlys, Kazimieras Narkevičius, Česlovas Karpavičius, Tadas Mongirdas, Stasys Michelevičius, Jonas Šimkus, Lipmanas Mirkinas, Eugenijus Dorošukas, Stasys Bagdonavičius, Juozas Simonaitis, Maksimilijanas Gerbstas, Mykolas Christauskas, Viktoras Nemunis, Mykolas Gerasimovičius, Bronius Petravičius, Donatas Kriščiukaitis, Algirdas Svilas, Bronius Vadoklis. (viso 30 steigėjų) Per steigiamąjį susirinkimą buvo vieninga nuomonė: pribrendo laikas rašyti Lietuvos energetikos istoriją. Kadangi klubo pirmininkas buvo ir Lietuvos gamybinės energetikos ir elektrifikacijos valdybos viršininkas, jis praktiškai pavedė tuo klausimu užsiimti vyr. Inžinieriui Algirdui Stumbrui ir Dispečerinei

tarnybai. Gamybinės įmonės neturėjo teisės užsiimti knygų leidyba. Todėl Gerb. Algirdas kreipėsi pagalbos į Mokslo Akademijos Fizikinių ir techninių problemų institutą ir jo direktorių Algirdą Žukauską, kurie turėjo tam teisę. Rezultate – knygą ruošė energetikai, bet redakcinės kolegijos pirmininku buvo akademikas A. Žukauskas, kuris parašė knygai trumpąjį įvadinį žodį. Knygos didžiąją dalį paruošė energetikai: (alfabeto tvarka) Mykolas Lasinskas, Juozas Martusevičius, Algirdas Stumbras ir Algimantas Žilinskas, kurio indėlis neabejotinai didžiausias.

Reikia pažymėti, kad klubo aktyvistų dėka, darbas nesustojo, nors greitai išėjo anapilin klubo pirmieji vadai V. Grigaravičius ir A. Gruodis, bet liko veiklus sekretorius Juozas Martusevičius. 1992 m. išėjo leidinio „Lietuvos energetika“ II t., kurį ruošė ir leido patys energetikai, o autorių tarpe ir daug čia esančių: Algirdas Stumbras (redakcinės kolegijos pirmininkas), Anzelmas Bačauskas, Saulius Kutas, Laimė Valotkienė, Saulis Vilpišauskas.

1996 m. klubo veikla buvo atnaujinta, klubo pirmininku tapo Algirdas Stumbras. Kadangi AB „Lietuvos energija“ prasidėjo nesibaigiančios reformos, o 2003 m. aktyviai dalyvaujant energetikos senjorams buvo įkurtas Energetikos muziejus, energetikos istorijos tolimesnis kaupimas perėjo muziejui. 2004 m. buvo išleistas III t., o 2006 – IV t. Nuo 2010 m. muziejaus kontrolę perimus Vilniaus savivaldybei, tolimesnio energetikos istorijos kaupimo ir viešinimo vėl ėmėsi 1970 m. atsinaujinęs Lietuvos energetikų senjorų klubas, kurio dėka yra V t.(2015 m) ir VI t.(2017 m).

Kad išsiaiškinti istorines tiesas, reikalinga rimtai ir nuosekliai padirbėti archyvuose, surasti gyvus liudininkus arba jų palikuonis. Tik taip galima aptikti reikiamus dokumentus arba nuorodas. Prieš metus. buvo geras pavyzdys: prof. Liudas Mažylis rado Vokietijos archyvuose Nepriklausomybės akto originalą.

Senjorai energetikai taip pat turi visą eilę tokių įdomių atradimų. Paminėsiu tik , kad ruošiant medžiagą mūsų enciklopedinio leidinio „Lietuvos energetika“ VI t. ir renkant medžiagą apie termofikacijos istoriją Lietuvoje buvo rasti įdomūs faktai apie termofikaciją prieškarinio Lietuvoje , apie Kauno Klinikų katilinę ir viso komplekso aprūpinimą garu, šildymu ir karštu vandeniu. To pasėkoje pakoreguota Lietuvos energetikos istorija: jei visuose energetikų leidiniuose buvo teigiama, kad termofikacija Lietuvoje prasidėjo 1947 m. birželio 7 d. kai

Petrašiūnų šiluminė elektrinė pradėjo tiekti garus popieriaus fabrikui, dabar aišku, kad termofikacijos pradžia buvo prieškaryje, kai Klinikose 1939 m. birželio 12 d. buvo išbandytas darbiniu režimu I-as garo katilas.

Labai daug reikėtų kalbėti, kad išvardyti viską, ką energetikų senjorų klubo nariai nuveikė per 40 metų, renkant ir įamžinant Lietuvos energetikos istoriją:

paruošta visa eilė pakankamai solidžių darbų: be enciklopedinio leidinio „Lietuvos energetika“ šešių tomų, dar yra „Lietuvos elektrifikavimo istorija „ I ir II tomai, Stasio Bilio leidinio „Lietuvos elektrinių istorija „ I, II III tomai , Algirdo Stumbro „Prisiminimai“, „Juozas Linkaitis: Gyvenimas, paskirtas Lietuvos energetikai“, „Kruonio HAE trumpas radimosi metraštis“ ir visa eilė kitų. Suistorija susijusius leidinius paruošė ir eilė energetikų asociacijų bei atskiros bendrovės. Šiuo reikalu , kaip labai aktyvią, reikia pažymėti LŠTA.

Pastebime, kad susidomėjimas istorija didėja, ir tai mus motyvuoja dirbti toliau. Dabar ruošiame leidinį „Lietuvos energetika“ VII t. apie II Pasaulinio karo metu sugriautos energetikos atstatymą ir plėtrą. Reikia skubėti, nes gyvų liudininkų kasmet mažėja. Kalbant apie netektis, ypač skausmingi prabėgę metai. Išėjo anapilin:

Arimantas Dragūnevičius, Faustas Juška, Petras Švenčianas, Alfridas Razma, Vytautas Poznanskis, Donatas Kriščiukaitis, Antanas Tautkus, Donatas Čeponis, Jan Balinski, Bronislavas Telyčėnas, Virgilijus Vinčiūnas.

Siūlau pagerbti visus išėjusius kolegas tylos minute..

LESK ir jo valdyba pasiružę ir toliau tęsti tradiciją – klubo pagrindinę veiklos kryptis yra Lietuvos energetikos istorijos įamžinimas. Dabar ruošiamas leidinio „Lietuvos energetika“ VII t. apie pokario energetikos atstatymą ir plėtrą 1944-1962 m.

Kadangi šiandien švenčiame savo profesionalinę šventę, ta proga linkiu visiems kolegoms , svečiams , o taip pat šeimos nariams geros sveikatos (ypač senjorams) , gyvenimo džiaugsmo ir kūrybinės sėkmės.

Kadangi Lietuvai šie metai jubiliejiniai, linkiu visiems metams šventinės nuotaikos.

AČIŪ už dėmesį.

